

**Krajská pedagogicko - psychologická
poradňa**
Mládežnícka 34
974 01 Banská Bystrica
☎ 048/4134751-2 Fax: 048/4137289
e-mail: kpppbb@svsbb.sk

<http://kpppbb.svsbb.sk>

NELEGÁLNE DROGY - ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE

- ÚVOD - KOMU JE MATERIÁL URČENÝ
- DÔVODY UŽÍVANIA DROG
- ZÁKLADNÉ POJMY (DEFINÍCIE)
- TYPY DROGOVÝCH ZÁVISLOSTÍ
 - zdroje drogy
 - drogové varianty
 - zmyslami postihnuteľné vlastnosti drogy
 - spôsob aplikácie drogy
- ŠTÁDIA DROGOVEJ ZÁVISLOSTI
- DROGA A ZÁKON
- ZÁVER
- ZOZNAM LITERATÚRY
- PRÍLOHA Č.1 – Ako postupovať, ak sa v škole objavia drogy ? - schéma a komentár
- PRÍLOHA Č.2 – Čo robiť ak príde dieťa domov pod vplyvom drogy ? - schéma
- PRÍLOHA Č.3 - Stručný prehľad o tom, čo by mali vedieť deti o drogách v jednotlivých vekových skupinách
- PRÍLOHA Č.4 - Dohoda medzi vedením školy a rodičmi v oblasti návykových látok a šikanovania
- PRÍLOHA Č.5 - Krátky pohľad na užívanie drog.

Spracoval: Mgr. Branislav Špeník, metodik KPPP Január 1999 (Dodatky 2003)

ÚVOD - KOMU JE MATERIÁL URČENÝ

Droga je pojem, s ktorým sa v poslednom období stretávame často. Až príliš často. V každom z nás vyvoláva iné pocity. Sú ľudia, ktorí sa pri tomto slove strasú odporom, sú ľudia, ktorým naháňa hrôzu, sú ľudia ktorých droga necháva chladných, ale žiaľ sú medzi nami aj takí, pre ktorých sa stala "zmyslom života".

Napriek rozličným postojom a názorom na problematiku drog v našej spoločnosti sa nechceme zameriavať na jednu alebo dve cieľové skupiny. Materiál poskytuje základné množstvo informácií, ktoré môžu využiť študenti, rodičia, učitelia aj výchovní pracovníci. Jednoducho ktokoľvek.

DÔVODY UŽÍVANIA DROG

Dôvodov prečo človek siahne po drogách je veľa. Vyplývajú tak z jeho osobnosti, ako aj zo spoločenského prostredia, ktorého súčasťou je rodina, škola a rovesnícka skupina. Dôležitú úlohu zohráva aj spoločnosť v ktorej žijeme.

OSOBNOSŤ ČLOVEKA

- Duševné poruchy a poruchy chovania
- Stretnutie s drogou v mladom veku
- Neschopnosť zvládať stresové situácie
- Malé sebavedomie
- Neschopnosť odolávať nepriaznivému vplyvu okolia
- Agresivita
- Zlé sebaovládanie
- Znížená inteligenčná úroveň

RODINNÉ PROSTREDIE

- Rodinné prostredie má veľmi silný pozitívny, ale aj negatívny vplyv na deti a mládež
- Nejasné pravidlá týkajúce sa chovania dieťaťa
- Nedostatok času venovaného výchove dieťaťa
- Nedostatočný dohľad
- Sústavná a prehnaná prísnosť
- Slabé citové väzby v rodine
- Nedostatočné citové väzby v rodine
- Manželské konflikty
- Tolerovanie požívania alkoholu a drog u detí
- Zneužívanie alkoholu, tabaku, alebo iných drog rodičmi a príbuznými
- Malé očakávanie od dieťaťa a podceňovanie ho
- Osamelosť rodičov a ich ľahostajný až nepriateľský postoj voči spoločnosti

- Zlá sociálna a ekonomická situácia rodiny
- Sexuálne zneužívanie dieťaťa
- Zle fungujúca rodina
- Neúplná rodina
- Dieťa žije bez rodiny a domova
- Časté sťahovanie rodiny

ŠKOLSKÉ PROSTREDIE

- Nejasné formulované a striktné nedodržiavané pravidlá týkajúce sa alkoholu a drog
- Dostupnosť drog v škole a jej okolí
- Zlyhávanie v škole
- Žiak označený ako problémový
- Záškoláctvo

ROVESNÍCKE SKUPINY

- Neuznávanie autority
- Protispoločenské chovanie vrstovníkov
- Pozitívny postoj k drogám
- Silnejší vplyv rovesníckej skupiny ako rodičov
- Zosmiešňovanie a znižovanie sebavedomia niektorých členov skupiny samotnou skupinou

SPOLOČNOSŤ

- Zlá ekonomická situácia v spoločnosti
- Náhle sociálne a politické zmeny, nestabilita
- Nedostatok príležitostí uplatnenia sa v práci
- Nedostatok možností pre vhodné využitie voľného času
- Nedostatočná zdravotná a sociálna starostlivosť
- Spoločenské normy a zákony tolerujúce "legálne drogy"
- Ľahostajný postoj k zdraviu v spoločnosti
- Veľký pohyb obyvateľstva vedúci k nestabilite vzťahov
- Nedostatočné sociálne zabezpečenie
- Rasová alebo iná diskriminácia

ZÁKLADNÉ POJMY (DEFINÍCIE)

Definície a objasňovanie odborných pojmov a termínov určite nepatria k vzrušujúcemu čítaniu a málokto z nás nalistuje túto kapitolu ako súčasť relaxovania pred spaním. Napriek tomu je táto časť materiálu veľmi dôležitá, pretože podáva vysvetlenia mnohých slov, s ktorými sa síce stretávame pomerne často, ale ich obsah nám nie je celkom jasný.

DROGA - slovo má svoj pôvod v anglickom jazyku a vychádza zo starého gréckeho výrazu „pharmakon“, ktorým sa označovali nie len lieky ale aj jedy.

DROGA - je akákoľvek látka, ktorá po vstupe do živého organizmu je schopná zmeniť jednu alebo viac jeho funkcií, pôsobí priamo, alebo nepriamo na centrálnu nervovú sústavu.

TOXIKOMÁNIA je stav opakujúcej sa akútnej (náhlej) alebo chronickej (trvalej) intoxikácie (otravy) vyvolanej opakovaným podaním drogy.

TOXIKOMÁNIU CHARAKTERIZUJÚ TRI ZÁKLADNÉ FAKTORY:

1. Premáhajúce nutkanie alebo potreba pokračovať v užívaní drogy a drogu získavať akýmkoľvek prostriedkami
2. Tendencia zvyšovať dávky drogy
3. Psychická a niekedy aj fyzická závislosť na účinkoch drogy

V súčasnosti sa pojem toxikománia často nahrádza pojmom **drogová závislosť**.

AKÚTNA INTOXIKÁCIA (NÁHLA OTRAVA) toxický (jedovatý) vplyv drogy po jednorázovom podaní označujeme ako náhlu otravu organizmu. Jej následky sú dočasné, s možnosťou obnovy pôvodného stavu pred otravou.

CHRONICKÁ INTOXIKÁCIA (DLHOTRVAJÚCA OTRAVA) dlhotrvajúci vplyv drogy označujeme pojmom chronická intoxikácia. Jej následky sú trvalé a obnova pôvodného stavu je málo pravdepodobná.

NARKOMÁNIA - chorobná túžba po narkotikách (drogách).

ZÁVISLOSŤ OD NÁVYKOVÝCH LÁTOK je psychický a často aj fyzický stav vyplývajúci z užívania návykovej látky, charakterizovaný reakciami obsahujúcimi vždy nutkavú potrebu užívať návykovú látku buď sústavne, alebo periodicky (opakujúc sa po určitom čase) s cieľom prežiť jej psychické účinky, alebo utlmať nepríjemný pocit z nedostatku látky.

PSYCHICKÁ ZÁVISLOSŤ je zmena duševného stavu jedinca následkom opakovaného podávania drogy, charakterizovaná rôzne intenzívne vystupňovanou túžbou opäť drogu používať.

FYZICKÁ ZÁVISLOSŤ sa prejavuje **ABSTINENČNÝMI PRÍZNAKMI** po prerušení prívodu drogy do organizmu.

ABSTINENČNÝ SYNDRÓM je skupina rozlične závažných príznakov vznikajúcich pri absolútnom (úplnom) alebo relatívnom (čiastočnom) odňatí drogy po jej dlhodobom užívaní.

Ide o celý súbor príznakov, ako nevoľnosť, slzenie, potenie, zvyšovanie či kolísanie telesnej teploty, psychomotorický nepokoj, zmeny krvného tlaku, pulzu, bolesti hlavy ...

TOLERANCIA (ZNÁŠANLIVOSŤ DROGY) je stav, keď je organizmus schopný znášať drogovú otravu, dokonca aj pri dávke väčšej ako je smrteľná, bez okamžitých vážnejších zdravotných porúch.

TYPY DROGOVÝCH ZÁVISLOSTÍ

Existuje nepreberné množstvo drog a každá z nich má zdroj, z ktorého sa vyrába. Mnohé drogy existujú v rozličných variantách a majú pre ňu typickú farbu, zápach a chuť, rovnako ako aj formu v akej sa predávajú. Rôzne návykové látky sa do tela dostávajú rozličnými spôsobmi a vznikajú na ne špecifické typy závislostí.

1. DROGOVÁ ZÁVISLOSŤ OPIÁTOVÉHO TYPU

ZDROJE DROGY - Mak siaty je 1 - 1,5 metra vysoká rastlina - po vytvorení zelenej tobolky a jej narezaní vyteká sivobiela šťava, ktorá na vzduchu rýchlo tuhne a vzniká tvrdá tmavohnedá hmota - **ÓPIUM**

- najväčšími producentami ópia sú krajiny tzv. "Zlatého trojuholníka" Barma, Thajsko a Laos.

DROGOVÉ VARIANTY

SUROVÉ ÓPIUM - základná surovina ktorú možno fajčiť

GALÍ - gulôčka menej kvalitného ópia, ktorá sa vkladá pod jazyk a zapíja sa tuhým čajom (India)

ČANDU - orientálna droga s nízkym obsahom prímiesí

MORFÍN - najdôležitejší prírodný alkaloid ópia (alkaloid - zásaditá látka rastlinného pôvodu)

HEROÍN - polosyntetický preparát - mimoriadne nebezpečný

SYNETICKÉ (UMELO VYTVORENÉ) OPIÁTY

ZMYSLAMI POSTIHNUTEĽNÉ VLASTNOSTI DROGY

ÓPIUM - čerstvé je poloelastická sivozelená hmota, ktorá zapácha po splesniveľom maku a má nepríjemnú chuť

- staršie ópium má tmavohnedú farbu, je vytvrdené a krehké

MORFÍN - je biely až žltkastý prášok tvorený kryštálkami bez zápachu a horkej chuti

HEROÍN - je biely až hnedastý prášok pre ktorý je typický slabý zápach po octe a trpká - horká chuť.

SPÔSOB UŽÍVANIA DROGY

Ópium sa obvykle fajčí v drevených, hlinených alebo sklenených fajkách. Pre krajiny Blízkeho Východu je typické fajčenie ópia vo vodných fajkách. Menej častým spôsobom je primiešanie čiastočiek ópia do cigariet.

Morfin je látka dobre rozpustná vo vode a preto sa najčastejšie aplikuje injekčne.

Podobne ako morfin aj heroín sa najčastejšie dostáva do tela injekčne. Zriedkavejším spôsobom je fajčenie, alebo vdychovanie výparov heroínu.

2. DROGOVÁ ZÁVISLOSŤ NA LIEČIVÁCH S CENTRÁLNE TLMIAČIM ÚČINKOM

ZDROJE DROGY - liečivá vyrábané farmaceutickým priemyslom (syntetické zlúčeniny) - v prírode sa priame zdroje týchto látok nevyskytujú

DROGOVÉ VARIANTY

- Barbitol, Rohypnol, Diazepam, Alnagon, Dinyl, Spasmoveralgin ...

ZMYSLAMI POSTIHNUTEĽNÉ VLASTNOSTI DROGY

- syntetické zlúčeniny existujúce ako biely prášok bez zápachu, horkastej alebo kyslastej chuti vo forme tabliet

SPÔSOB UŽÍVANIA DROGY

- vzhľadom ku skutočnosti, že ide prevažne o liečivá vo forme tabliet najčastejším spôsobom je ústne používanie. Častá je aj kombinácia liečiv, kombinácia liečiv s alkoholom, menej obvyklá je injekčná aplikácia

3. DROGOVÁ ZÁVISLOSŤ KOKAÍNOVÉHO TYPU

ZDROJE DROGY - kokaínovník je až 2 metre vysoký ker rastúci v Andskej oblasti Južnej Ameriky a v Brazílii, v povodí Amazonky.

DROGOVÉ VARIANTY

Kokaín je najdôležitejšou súčasťou listov kokaínovníka.

CRACK - obsahuje až 80 % kokaínu a účinok po použití je okamžitý.

Kokaínové zmesi vznikajú vďaka snahe dosiahnuť čo najsilnejší účinok. Kokaín sa kombinuje napr. s morfinom a heroínom. Zmes kokaínu a heroínu má názov "SPEED BALL" a je vysoko návyková a toxická (jedovatá).

ZMYSLAMI POSTIHNUTEĽNÉ VLASTNOSTI DROGY

Kokaín je jemný zrnitý prášok bielej farby, bez zápachu a trpkohorkej chuti. Je rozpustný vo vode. CRACK je drobnokryštalický nahnedlý prášok, môže sa vyskytovať aj vo forme väčších kryštálikov podobných kryštálovému cukru.

SPÔSOB UŽÍVANIA DROGY

Kokaín sa vdychuje do nosových dierok. Je možná aj injekčná aplikácia vzhľadom k jeho dobrej rozpustnosti vo vode.

CRACK sa fajčí v malých sklenených fajočkách.

4. DROGOVÁ ZÁVISLOSŤ KANABISOVÉHO TYPU

ZDROJE DROGY - základom k výrobe drogy je rastlina konope siate, latinsky cannabis sativa Indický variant, ktorý sa vyskytuje hlavne v Indii a na Srí Lanke je vhodný na výrobu hašišu a americký variant typický pre Mexiko, Panamu, Kolumbiu a Jamajku je základom pre produkciu marihuany. Určitou zaujímavosťou je fakt, že práve tento variant sa ilegálne pestuje aj na Slovensku.

DROGOVÉ VARIANTY

Hašiš je výťažok zo samičích kvetov konope, ktoré vylučujú množstvo olejovitej živice.

Marihuana sa pripravuje z vysušených listov a kvetov konope.

ZMYSLAMI POSTIHNUTEĽNÉ VLASTNOSTI DROGY

Hašiš sú tvrdé lisované kocky tmavohnedej farby, môže existovať aj vo forme tyčínok, platničiek, guľčiek korenistej arómy.

Hašišový olej je hustá kvapalina svetlohnedej až tmavočiernej farby.

Marihuana sú sivozelené až zelenohnedé fragmenty sušených lístkov, môžeme sa s ňou stretnúť aj vo forme hrubo rezaného fajkového tabaku.

SPÔSOB UŽÍVANIA DROGY

Hašiš sa fajčí vo fajkách a vo vodných fajkách.

Hašišový olej je vysoko toxický. Je možné ho prikvapkať do fajky alebo na cigaretu.

Marihuana sa fajčí v podobe marihuanových cigariet.

5. DROGOVÁ ZÁVISLOSŤ AMFETAMÍNOVÉHO TYPU

ZDROJE DROGY - Podobne ako látky s tlmiacim účinkom na centrálnu mozgovú sústavu sa aj látky tejto skupiny vyrábajú chemickou syntézou (reakcia pri ktorej zlučovaním jednoduchých látok vznikajú zložitejšie)

DROGOVÉ VARIANTY

Látky tohto typu majú povzbudzujúce účinky na centrálnu nervovú sústavu a označujeme ich názvom PSYCHOSTYMULANTY. Do tejto skupiny zaraďujeme napr. Bensedrin, Elastonon, drogu Pervitin, drogu Ecstasy, Dexfenmetrazin ...

ZMYSAMI POSTIHNUTEĽNÉ VLASTNOSTI DROGY

Prostriedky tohto typu existujú v podobe bieleho, jemne kryštalického prášku bez typického zápachu. Majú mierne nahorklú až trpkastú chuť. Sú dobre rozpustné vo vode. Podávajú sa vo forme tabliet a injekčných roztokov.

SPÔSOB APLIKÁCIE DROGY

Najrozšírenejším spôsobom používania povzbudivých látok je ústne podávanie. Lieky aj ilegálne vyrábané drogy sa často konzumujú s alkoholom. Medzi zriedkavé spôsoby používania patrí vdychovanie nosom. Injekčná aplikácia je výnimočná aj u vysoko závislých jedincov, vzhľadom ku skutočnosti, že hrozí okamžitá smrť „na ihle“.

6. DROGOVÁ ZÁVISLOSŤ KATHOVÉHO TYPU

Tomuto typu závislosti sa podrobnejšie venovať nebudeme, pretože je typický pre krajiny Afriky napr. Jemen a Etiópiu.

7. DROGOVÁ ZÁVISLOSŤ HALUCINOGÉNNEHO TYPU

ZDROJE DROGY - pôvod môžu mať prírodný, ale môžu byť vytvorené aj umelo.

Kaktus PEYOTL obsahuje halucinogénne látky a rastie v Mexiku a južných štátoch USA. Je zdrojom drogy MESKALÍN.

Halucinogénne látky PSILOCYBÍN obsahujú aj mexické a stredoamerické huby druhu PSILOCYBE. Podobná huba, ktorej názov je LYSOHLÁVKA, rastie aj v strednej Európe.

Nebezpečenstvo v sebe nesú aj rastliny z čeľade ľuľkovitých. Napr. ľuľok zlomocný, durman, blen čierny.

Najznámejším zástupcom polosyntetických halucinogénov je LSD.

DROGOVÉ VARIANTY

Meskalín

Psilocybín

LSD

PCP (Fencyklidín - syntetická droga)

ZMYSAMI POSTIHNUTEĽNÉ VLASTNOSTI DROGY

Surový meskalín je lisovaný do tvaru svetlohnedých gombíkov. V prípade, že je vyčistený alebo vyrobený umelo, je to biely až žltkastý, jemne kryštalický prášok.

Psilocybín existuje vo forme sušenej huby a pokiaľ je syntetický je podobný umelému meskalínu.

LSD je biely, jemne kryštalický prášok bez chuti a zápachu, rozpustný vo vode. LSD sa často mieša s prísadami na zväčšenie objemu. Predáva sa aj vo forme želatínových listov a impregnovaných obrázkov.

PCP (Fencyklidín) je podobný LSD a je dobre rozpustný vo vode.

SPÔSOB APLIKÁCIE DROGY

Meskalín sa prijíma ústne. Kryštalický meskalín je možné vypiť s vodou. Je ho možné fajčiť vo fajke s tabakom alebo marihuanou.

Psilocybín sa v prírodnej podobe používa ústne. Syntetický sa aplikuje podobne ako meskalín.

LSD sa podáva ústne, je možné ho fajčiť spolu s tabakom, pichať injekčne aj používať vo forme samolepiek, pretože veľmi dobre preniká cez kožu.

Syntetické halucinogény sa fajčia s tabakom alebo marihuanou. Zriedkavé je vdychovanie do nosa. Najčastejšou je ústna aplikácia.

8. DROGOVÁ ZÁVISLOSŤ SOLVENCIOVÉHO TYPU

ZDROJE DROGY

Organické rozpúšťadlá, farby, riedidlá, čistiace prostriedky, lepidlá, freóny. Zdroje drogy sú zároveň aj drogovými variantami.

ZMYSLAMI POSTIHNUTEĽNÉ VLASTNOSTI DROGY

Charakteristické vlastnosti spomenutých látok sú všeobecne známe a preto nie je nutné sa o nich zmieňovať.

SPÔSOB APLIKÁCIE DROGY

Inhalácia priamo z obalu, alebo z poliatej textílie. Vdychovanie sa často deje pod prikrývkou, alebo v čiastočne utesnenom priestore. Špecifickým spôsobom je navliekanie igelitových obalov na hlavu. V tomto prípade je vysoké riziko úmrtia.

ŠTÁDIA DROGOVEJ ZÁVISLOSTI

Každý kontakt s drogou nesie v sebe obrovské nebezpečenie vzniku drogovej závislosti. Tvrdiť, že mne sa to nemôže stať pretože viem, kde je hranica, ktorú nemôžem prekročiť znamená podliehať ilúzii. Závislosť na nealkoholových drogách je vážne ochorenie, ktoré prebieha v štyroch štádiách.

1. ŠTÁDIUM POČIATOČNÉ

Jedinec v tomto štádiu zaznamenáva prvý kontakt s drogou. Experimentuje v snahe získať nové skúsenosti a zážitky. Častým dôvodom je aj podľahnutie tlaku rovesníckej skupiny. Prevládajú príjemné pocity nad obavami z následkov. Konzumácia drogy je nepravidelná a správanie neukazuje žiadne viditeľné zmeny s výnimkou drobných klamstiev. Najčastejšou vstupnou drogou je marihuana.

2. ŠTÁDIUM ZAUJATIA DROGOU

Droga sa pomaly stáva súčasťou každodenného života a stupňuje sa túžba prežívať príjemné pocity utvorené pôsobením drogy. Začína proces zvyšovania dávok. Na rozdiel od prvého štádia môžeme pozorovať zmeny správania. Konzument drogy prestáva javiť záujem o svoje okolie, prácu, školu, rodinu, záujmy. Stráca motiváciu a začína vyhľadávať seberovných. Užívanie drogy je

plánované a pomaly ale iste nevyhnutné. Konzument vedie dvojité život, stráca starých priateľov, je náladový a agresívny. Klamstvá sú čoraz častejšie a objavujú sa prvé krádeže. Po eufórii spôsobenej drogou nastupuje nepokoj, ktorý vzniká odznením jej účinkov. K marihuane sa pridružujú amfetamíny a barbituráty.

3. ŠTÁDIUM ROZVOJA ZÁVISLOSTI

Užívanie drogy sa stáva každodennou nevyhnutnosťou a konzument je nútený neustále zvyšovať dávky potrebné na dosiahnutie eufórie. Väčšie dávky znamenajú zvýšenie finančných výdavkov. Peniaze získava napríklad krádežami, predajom drog, ale aj prostitúciou. Objavuje sa "FLASH BACK" (opätovný záblesk) kedy sa stav po požití drogy VRÁTI aj bez jej skutočného užitia. FLASH BACK je typický najmä pre konzumentov halucinogénov (napr. LSD). Zaznamenávame prípady predávkovania, ktoré môžu končiť smrťou. Začínajú byť časté abstinénne príznaky a zdravotný stav konzumenta sa rapídne zhoršuje. Väčšie dávky drogy spôsobujú aj zvýšenie tolerancie organizmu a odvykanie je často neúspešné. V tomto štádiu závislosti dochádza k výrazným zmenám v správaní. Konzument už pokladá sám seba za narkomana, neustále sa stupňujú konflikty s okolím, opúšťa prostredie netoxikomanov a neustále klesá jeho sebaúcta. Objavujú sa samovražedné pokusy. K drogám typickým pre druhé štádium pristupujú halucinogény (LSD, Fencyklidín) kokaín, heroín.

4. ŠTÁDIUM KONEČNÉ

Konzument je absolútne podriadený droge. Siahla po nej preto, aby dosiahla „normálny stav“ napriek vysokým dávkam návykových látok sa čoraz zriedkavejšie objavuje eufória a príjemné pocity. Užívanie drog je nekontrolovateľné a často dochádza k predávkovaniu. Pokusy o odvykanie nemajú šancu na úspech bez pomoci odborníkov. Zdravotné problémy prechádzajú do chronického štádia (sú trvalé). Narkoman sa často dostáva do rozporov so zákonom, je agresívny, vzťahovačný, máva nekontrolovateľné výbuchy hnevu a výpady pamäti. Trpí hlbokými depresiami a východisko z pre neho neriešiteľnej situácie môže hľadať v pokusoch o samovraždu. Narkoman v tomto štádiu závislosti má pred sebou len dve cesty. Prvou je liečenie a druhou je smrť. Tretia cesta neexistuje.

DROGA A ZÁKON

Represívne opatrenia v boji s toxikomániou v SR sú zakotvené v trestnom zákone (Zák. č. 140/1961 Zb. v znení neskorších doplnkov a noviel) v zneniach nasledujúcich paragrafov:

§187

Nedovolená výroba a držanie omamných a psychotropných látok, jedov a prekurzorov

1. Kto bez povolenia vyrobí, dovezie, prevezie, inému zadováži alebo pre seba alebo iného prechováva omamnú alebo psychotropnú látku alebo jed, alebo prekurzor, potresce sa odňatím slobody na jeden rok až päť rokov alebo peňažným trestom.
2. Odňatím slobody na dva roky až desať rokov sa páchatel' potresce:
 - a) ak získa činom uvedeným v odseku 1 značný prospech
 - b) ak spácha tak čin voči osobe mladšej ako osemnásť rokov
 - c) ak spôsobí takým činom ťažkú ujmu na zdraví
3. Odňatím slobody na osem až pätnásť rokov sa páchatel' potresce:
 - a) ak spôsobí činom uvedeným v odseku 1 ťažkú ujmu na zdraví viacerých osôb alebo smrť
 - b) ak spácha taký čin ako člen organizovanej skupiny alebo v spojení s organizovanou

skupinou pôsobiacou vo viacerých štátoch, alebo
c) získa takým činom prospech veľkého rozsahu

§188

1. Kto urobí, sebe alebo inému zadováži, alebo prechováva predmet určený na nedovolenú výrobu omamnej alebo psychotropnej látky, jedu, jadrovej alebo obdobnej rádioaktívnej látky, potresce sa odňatím slobody až na tri roky alebo peňažným trestom, alebo prepadnutím veci.
2. Odňatím slobody na jeden rok až päť rokov sa páchatel' potresce:
 - a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 vo väčšom rozsahu, alebo
 - b) ak získa takým činom značný prospech
3. Odňatím slobody na dva roky až osem rokov sa páchatel' potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1 voči osobe mladšej ako osemnásť rokov.

§188a

Šírenie toxikománie

1. Kto zvädza iného na zneužívanie inej návykovej látky než alkoholu alebo ho v ňom podporuje alebo kto zneužívanie takej látky inak podnecuje alebo šíri, potresce sa odňatím slobody až na dva roky alebo zákazom činnosti, alebo peňažným trestom
2. Odňatím slobody na šesť mesiacov až päť rokov sa páchatel' potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1 voči osobe mladšej ako 18 rokov.

§266

Marenie spôsobilosti na službu

1. Kto sebe alebo iného urobí trvalo alebo dočasne neprispôsobivým na plnenie brannej povinnosti alebo iných úloh pre obranu vlasti, potresce sa odňatím slobody na šesť mesiacov až päť rokov.

- pokiaľ toxikoman pácha trestnú činnosť, môže mu súd uložiť výkon ochranného liečenia

§72

Ochranné liečenie

- zákon pamätá aj na problém zneužívania tlačív lekárskeho predpisu liekov (liekových receptov)

§29

Priestupky na úseku zdravotníctva

Z Á V E R

Materiál tohto typu nechce a nemôže konkurovať rozsiahlym publikáciami a dielam odborného charakteru, z ktorých sme napokon čerpali veľké množstvo informácií. Naším cieľom bolo na relatívne malej ploche ponúknuť také množstvo poznatkov, ktoré by zabezpečili čitateľovi všeobecný prehľad o drogách, ako zložitom spoločenskom fenoméne. Na úplný záver sme si nechali dve vety, ktoré sú hodné zapamätania:

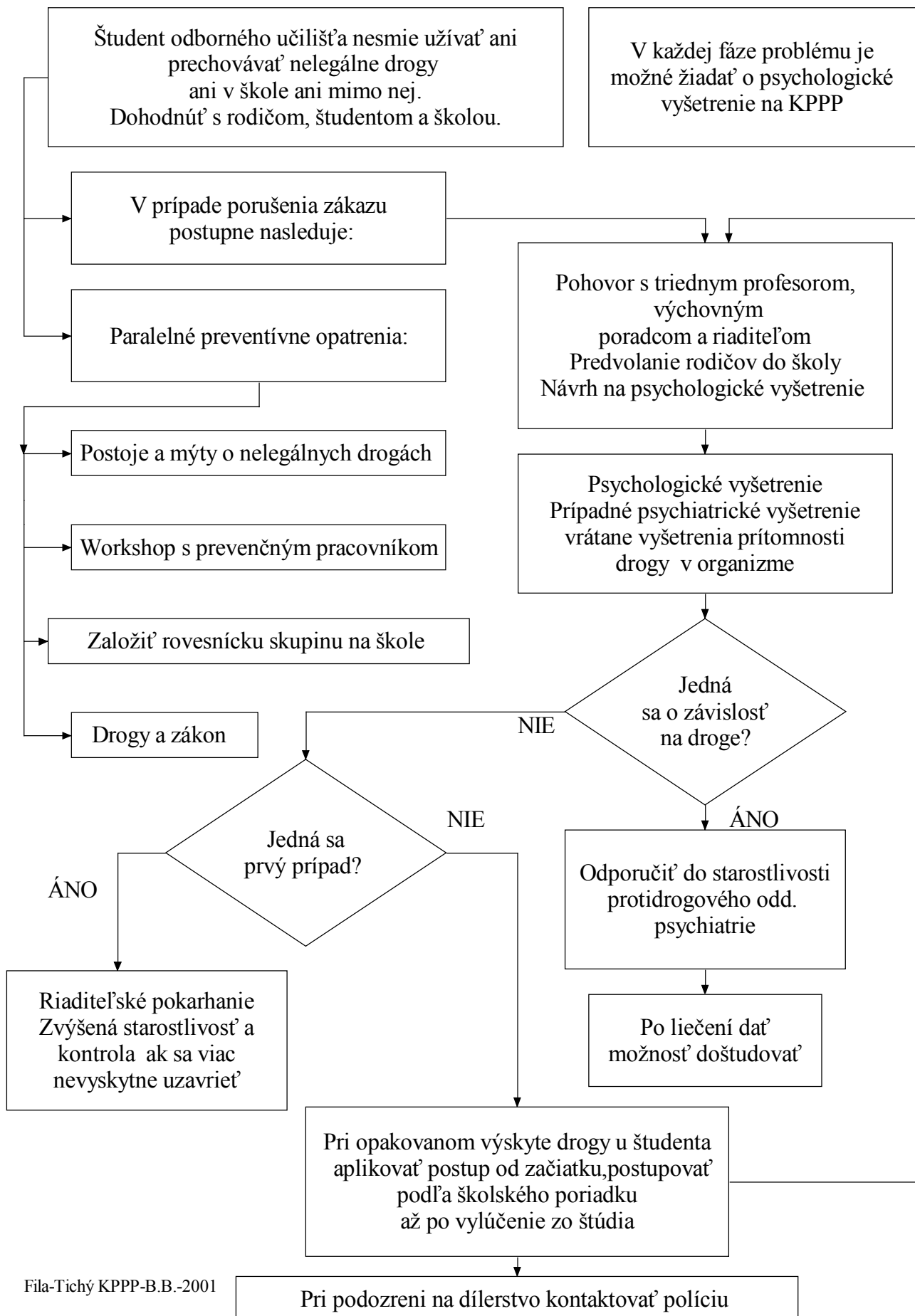
- O drogách treba vedieť predovšetkým to, že môžu zabíjať.
- Najlepšia skúsenosť s drogami je žiadna skúsenosť.

ZOZNAM LITERATÚRY

Novomeský F.	Drogy (história – medicína – právo)	Advent Orion Martin	1996
Podhradský J., Komárik E.	Drogová nezávislosť alebo	SPP Bratislava	1990
Kolektív	Alkohol, drogy a deti	Public Malacky	
Shapiro S., Lorant E., Ungváry S.	Alkohol a iné drogy	Jaspis Bratislava	1992
Mín. práce a soc. vecí a rodiny SR	Miluj život, drogu nie	MPSVR SR Bratislava	
Department of Health DAPG	Drug's a parent's guide	London	1992
Fila Stanislav	Správa o prieskume soc. vzťahov na SOU	KPPP B.B.	1997
Bindasová O., Tichý L.	Čo robiť, ak príde dieťa domov pod plyvom drogy	CPPS UP II. Banská Bystrica	1998
Dimoff T., Carper S.	Berie vaše dieťa drogy ?	Obzor Bratislava	1994

Materiál neprešiel jazykovou úpravou.

Ako postupovať, ak sa v škole objavia nelegálne drogy - schéma

Ako postupovať, ak sa v škole objavia nelegálne drogy - komentár

V prípade nelegálnych drog situácia je trochu zložitejšia, ale aj tu je vhodné pravidlá schematizovať, prípadne rozpracovať viacero situácií.

Principiálne sa môžeme stretnúť so štyrmi prípadmi:

1. Študent príde do styku s drogou (najčastejšie marihuanou) viac menej náhodne, zo zvedavosti či s frajeriny, môže ju dokonca i skúsiť, ale je to výskyt ojedinelý, ani nie je na nej závislý. V takomto prípade predvoláme rodičov, dohodneme psychologické, či psychiatrické vyšetrenie, príp. vyšetrenie moču na prítomnosť drogy (výhoda dohody) a po uzavretí, ak sa nejedná o drogovú závislosť situáciu riešime riaditeľským pokarhaním, prípadne zníženou známkou zo správania.

2. Študent je toxikoman, drogu potrebuje a pravidelne ju užíva. Posúdenie samozrejme necháme na lekároch a podľa výsledku sa zariadíme - ak absolvuje liečenie a zo závislosti sa dostane, poskytneme možnosť dokončiť školu, prípadne prerušiť štúdium. Inak nemá význam ho trestať, pretože sa jedná o chorého človeka.

3. Študent opakovane nosí drogu do školy, nemusí (aj môže) ju užívať a poskytuje ju ostatným. Pritom môže byť diler ale aj nemusí. Môže to robiť z hlúposti, alebo z revolty, alebo z presvedčenia o neškodnosti drogy. Vzhľadom na to, že naša legislatíva nepreferuje tolerantný postoj k nelegálnym drogám (teda ani k marihuane) je nutné po výstrahe (3 zo správania, podmienené vylúčenie) študenta zo školy vylúčiť.

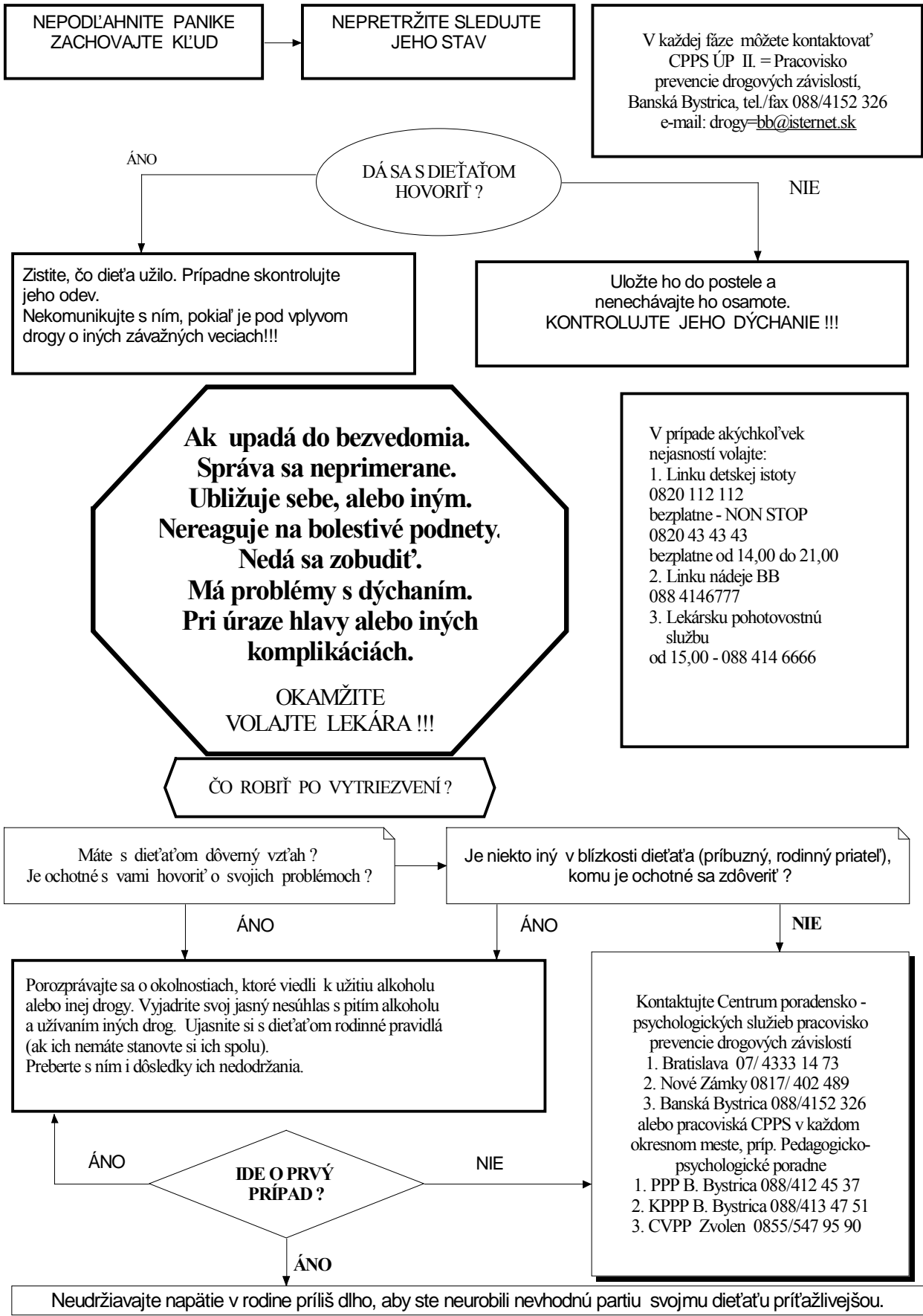
4. V prípade, že máme podozrenie na dílerstvo kontaktujeme políciu. Po dokázanom dílerstve je nutné promptné vylúčenie zo štúdia, pretože díleri sú pre mladých ľudí najnebezpečnejší.

Poznámka. Zástancovia liberálneho postoja k drogám argumentujú, že represívnym modelom vlastne vyrábame zločincov z chorých (závislých) ľudí, pričom k pravým zločincom (dílerom, distribútorom, priekupníkom a mafiánom drogového podsvetia) nie sme dostatočne tvrdí. Zároveň argumentujú nenávykovosťou (a teda vlastne neškodnosťou) niektorých drog ako napr. marihuana a hašiš. Alkohol pritom považujú za oveľa nebezpečnejšiu drogu. (O jeho návykovosti niet sporu). V odbornej literatúre sa udáva, že marihuana vedie k vzniku psychickej závislosti a nie k fyzickej závislosti, čo môže vyvolať dojem menšej nebezpečnosti. Pritom vieme, že psychická závislosť je celoživotným problémom. Problémom tiež je, že môže byť vstupnou drogou k tvrdým drogám a v literatúre sa uvádza 40x väčšia škodlivosť jednej marihuanovej cigarety oproti tabakovej. Zanedbateľná nie je ani jej cena. Kto má v tomto spore pravdu nie je jasné. Každopádne na argumentácii zástancov liberálneho postoja je kus pravdy, v tom, že chorý človek by nemal byť kriminalizovaný. Preto v našej schéme nechávame rozhodnutie na zainteresovaných lekároch.

Druhá vec ale je, že v pedagogickej praxi (a vlastne v živote vôbec) musíme rešpektovať zákony. Problém toxikomanov je v tom, že rozširujú drogy medzi ostatných, vlastne ich navádzajú nech to skúsia, že to nič nie je, neškodné, nenávykové a pod. Otázka je či môžeme túto činnosť tolerovať. Podľa platných zákonov, kedy je trestné mať pri sebe čo i len jednu marihuanovú cigaretu, asi nie. A aj pri liberálnej legislatíve by si pravdepodobne väčšina rodičov, ktorí nám zverili svoje deti, takýto vplyv na svoje deti neželala. Preto nemáme inú možnosť, ako túto činnosť neakceptovať a pred ľuďmi, ktorí prepadli droge, tých ostatných chrániť.

Samozrejme aj tu je asi hlavné východisko v preventívnom pôsobení. Naši študenti by mali byť informovaní o všetkých aspektoch k čomu môže prepadnutie droge viesť. Od medicínskych až po právne.

Čo robiť, keď dieťa príde domov pod vplyvom drogy - schéma

Stručný prehľad o tom, čo by mali vedieť deti o drogách v jednotlivých vekových skupinách

OD 7 - 8 ROKOV

- čo sú nedovolené drogy, ako môžu uškodiť, ako vyzerajú
- prečo je dôležité vyhýbať sa neznámym a nebezpečným predmetom a látkam
- aké sú doma a v škole pravidlá pri konzumácii drog

OD 9 - 11 ROKOV

- poznať jednotlivé štádia alkoholovej a drogovej závislosti
- vedieť ako vplývajú drogy po zdravotnej stránke na organizmus (dýchacie cesty, nervovú a rozmnožovaciu sústavu, hrozba HIV)
- ako drogy ovplyvňujú sústredenie a pohybovú koordináciu (športový výkon, vedenie auta)

OD 12 - 15 ROKOV

- o následkoch alkoholu a drog na človeka a jeho blízke okolie (rodina, priatelia)
- ako účinkujú drogy na detský organizmus, aké sú príznaky krátkodobého a dlhodobého užívania drog
- vedieť klásť otázky a odpovede, ak ide o príležitosť kde by sa mohli drogy brať
- vedieť uviesť dôvody prečo neberú drogy a vedieť navrhnúť inú možnosť
- podľa možnosti vedieť rozoznať drogy keď ich uvidia

OD 15 ROKOV

- okamžité aj dlhodobé účinky jednotlivých drog
- vedieť o smrteľných účinkoch kombinovania drog
- poznať súvislosti medzi konzumovaním drog a ostatnými chorobami a nedostatkami
- účinky alkoholu a drog na poškodenie dieťaťa u tehotných žien
- vedieť, že drogová závislosť nie je bez obetí na životoch
- vedieť o dopade toxikománie na celú spoločnosť
(degenerácia, sociálny a ekonomický úpadok, šírenie chorôb, ...)

ZAS, úprava PhDr. Viera Sobotová, 1998

Dohoda medzi vedením školy a rodičmi v oblasti návykových látok a šikanovania

Riaditeľstvo školy uzatvára dohodu s rodičmi
(zákonnými zástupcami) študenta
trieda tr. učiteľ

Dohoda sa týka vymedzenia právomocí riaditeľstva uvedenej školy v smere k študentovi v oblasti návykových látok vychádzajúc z pedagogicko-organizačných pokynov MŠ SR pre školy a školské zariadenia a z Národného programu boja proti drogám.

1. Učitelia sú povinní priebežne monitorovať zmeny v správaní dieťaťa a v prípade oprávneného podozrenia zo zanedbávania, fyzického alebo psychického týrania, šikanovania alebo v prípade účasti študenta na šikanovaní, užívaní drog, škola bezodkladne požiada o spoluprácu odbor sociálnych vecí príslušného OÚ resp. KÚ. V prípade ohrozenia života dieťaťa je škola povinná a oprávnená konať priamo a zabezpečiť zdravotnícke ošetrenie.

2. Podľa platného školského a vnútorného poriadku, ktorý vychádza z Trestného zákona č.140/1961 Zb. v znení neskorších predpisov a noviel je v priestoroch školy a DM zakázané:

a.) prechovávanie, užívanie, predávanie i poskytovanie návykových látok (alkohol, tabak, organické rozpúšťadlá a nelegálne drogy) ako aj ich výroba (včítane surovín na ich výrobu)

b.) propagovať alebo inak šíriť toxikomániu

c.) šikanovať, týrať fyzicky alebo psychicky spolužiakov alebo ich vystavovať inému druhu násillia

d.) propagovať alebo šíriť násillie, rasizmus a iné druhy intolerancie a xenofóbie

3. V prípade podozrenia na užitie akejkoľvek návykovej látky (drogy) v záujme ochrany Vášho dieťaťa, škola navrhuje nasledovný postup:

a.) okamžité upovedomenie rodičov

b.) odobrať moč na toxikologické vyšetrenie

c.) v prípade pozitívnych výsledkov sa odporúča rodičom spolupráca s odbornými inštitúciami

lekár - odborník, psychológ

d.) v prípade odmietnutia odberu sa bude podozrenie na užitie drogy považovať za opodstatnené a riaditeľstvo bude postupovať podľa vypracovaného postupu zakotveného v školskom poriadku

4. Rodičia i študent boli oboznámení s postupom školy pri výskyte fajčenia, alkoholu, nelegálnych drog a šikanovania.

.....
podpis riaditeľa

.....
podpisy rodičov

.....
podpis študenta

V

dátum

Krátky pohľad na užívanie drog

Užívaná droga	Fyzické symptómy	Čo treba hľadať	Nebezpečenstvá
Alkohol, pivo, likéry, víno	Spomalené reakčné časy, ospalosť, zajakavá reč, zmeny osobnosti	Ukrývanie fliaš, ochabnutý výraz tváre, pomalé pohyby, nedostatok koordinácie, strata pamäti.	Veľké riziko nehodovosti, veľké množstvo zranení iných ľudí, zdravotné problémy (s vredmi, tlakom krvi)
Vdychovanie (gleja a podobne) niekedy aj „fetovanie“	Násilnosti, opitý výraz, zasnený alebo prázdny výzor.	Tuby a škrvny (od gleja a podobne), papierové vrecúška alebo vreckovky.	Poškodenie pľúc (mozgu), pečene, smrť zadusením.
Heroín, junk (slangový výraz pre heroín), morfín, kodeín	Otupenosť, ospalosť, stopy po ihlách, vodnaté oči, stopy krvi na rukáve košele, tečúci nos.	Ihla alebo podkožná striekačka, balíčky vaty, povrázok, špagát, remeň, ohoreté fľašové uzávery, alebo lyžice, sklenené ampulky.	Smrť z predávkovania, mentálna retardácia, deštrukcia mozgu a pečene - návykové.
Lieky proti kašlu obsahujúce kodeín a ópium	Opitý výraz, nedostatok koordinácie, zmätenosť, nadmerné svrbenie.	Prázdna fľaška od lieku proti kašľu.	Spôsobuje návyk.
Marihuana, „pot“ (hrnček), tráva, dym, „boom“	Nespavosť, roztržité myslenie, rozšírené očné zrenice, nedostatok koordinácie, túžba po sladkostiach, zvýšená chuť, mierne halucinácie.	Červené opuchy pod očami, silný zápach spálených listov, malé semienka v zášivke vrecák, cigaretové papieriky, sfarbené prsty.	Anémia, novorodenecké defekty, nutkanie po silnejších neurotikách. Súčasný lekársky nález: marihuana poškodzuje rôzne orgány. 1 marihuanová cigareta (joint) = 1 balíček cigariet.

LSD, DMT, opájač (trips), záznamník (blotter-piják), anjelský prach, zelené vločky PCP, TIC, K.W., zabijácka burina	Veľké halucinácie, pocity odpútanosti, nesúvislá reč, chladné ruky a chodidlá, zvracanie, smiech a krik, psychotické správanie, halucinácie a stav opitosti.	Zafarbené kocky cukru, silný zápach tela, malé tuby kvapalných kapslí a piluliek, malé štvorce papiera s označením Petržlen vo vrecúšku s metanovým zápachom, hocijaký farebný prášok v malých plastických vreckách.	Samovražedné tendencie, nevypočítateľné správanie. Chronické užívanie spôsobuje poškodenie mozgu. Novorodenecké defekty, pravdepodobnosť náhodnej smrti.
Povzbudzujúce pilulky, amfetamíny, blúznivec, rýchlik, kryštalový metadón, tvrdiak.	Agresívne správanie, chichúňanie, bláznivosť, rýchla reč, zmätené myslenie, nijaká chuť, obrovská únava, suché ústa, traslavosť.	Poháre piluliek rôznych farieb, zapalovanie cigarety jednu od druhej, hocijaký hnedý či biely prášok v malých plastických vrecúškach.	Smrť z predávkovania, halucinácie, obrovská strata hmotnosti, poškodenie mozgu, deštrukcia vitálnych orgánov - - návykové.
Hlúpe guľôčky, tlmiče, barbituráty 714 A „ludes“, červené, T	Ospalosť, omámenosť, ohlúpnutie, zajakavá reč, opilecký výraz, zvracanie.	Pilulky rôznych farieb, veľkostí a tvarov, na tabletku vyznačené 714.	Smrť z predávkovania, strata zmyslov a návyk. Nikdy nemixujte s alkoholom.
Koka, vločky, toot (kornútik), kokaín	Stúpanie tlaku krvi, bezbolestný pocit, pocit nadradenosti, nepokazitelná nálada, hyperaktivita, skrývaná únava.	Biely kryštalický prášok v malých plastických vrecúškach alebo tenkej fólii, červená hlienová membrána na nose.	Srdcový infarkt, vysoký tlak krvi, náhodné podpálenie seba alebo iné zranenie.
Crack (tiež krak)	Krátke obdobia eufórie vystriedané depresiou, hyperaktivita v ranom štádiu, letargia v neskoršom štádiu pri neužívaní	Malé kúsky ako kamienky, niekedy v sklenených ampulkách alebo plastických balíčkoch, malé svetielkujúce predmety, sviečky, žiletky.	Depresia, náhla smrť na srdcový infarkt alebo záchvat, neprestajné problémy s dutinami, paranoja, samovražda.